

## TEKST POLSKI

Kopia

Ukaz Jego Imperatorskiej Wysokości,  
Samodzierżcy Wszechrosji do Rządzącego Senatowi

Na mocy najwyższego Ukazu Jego Imperatorskiej Wysokości, przekazanego Rządzącemu Senatowi dnia 1 lipca 1853 roku i własnoręcznym podpisem Jego Wysokości opatrzonego, zapisano co następuje:

Powołując się na pokorną prośbę radczyni stanu Aleksandry Swieczyny oraz żony kammerjunkra Józefy Woyczyńskiej, z domu Bisping, najmiłościwiej zezwala się na utworzenie z posiadanych przez nie w guberni grodzieńskiej nieruchomości jednego majątku ordynackiego pod nazwą Massalany, w oparciu o ogólne przepisy Ustawy z dnia 16 lipca 1845 roku o majątkach rodowych (Załącznik do art. 363 Kodeksu Cywilnego, Zbiór Praw, Tom X, część szósta) oraz niżej wymienione dane, przedstawione przez zainteresowane:

1. W skład nowo utworzonej ordynacji wchodzi:

a) majątki Aleksandry Swieczyny w powiecie wołkowyskim: Werejki, Kuźmicze, Maciejkowszczyzna, oraz w powiecie grodzieńskim: Trejgle, Skołubowo i Wiercieliszki, łącznie z wsiami;

b) majątki Józefy Woyczyńskiej: Massalany i Popławce w powiecie grodzieńskim, łącznie z wsiami;

w sumie, według IX rewizji, 1970 chłopów płci męskiej, co daje 428 zagrodów chłopskich, razem ze wszystkimi należącymi do tych gospodarstw gruntami, lasami, łąkami i użytkami rolnymi, wraz z własnością ruchomą i bydłem, wyszczególnionymi w dodatkowych spisach.

2. Wymienione wyżej majątki, w pełnym swoim składzie, zostają przekształcone w jeden ordynacki z dniem wydania niniejszego aktu oraz pozostają we władaniu założycielek do momentu ich śmierci i zgodnie z prawami, jakie daje ich właścicielom Ustawa o majątkach rodowych oraz z zachowaniem zasad określonych przez § 44 tejże Ustawy, dotyczących porządku zwalniania chłopów i służby z majątku do innych stanów. Z kolei po śmierci każdej z założycielek należąca do niej część majątku przechodzi na drugiego syna ich ciotecznego (stryjecznego) brata Kamila Bispinga, Aleksandra Bispinga, i pozostaje w jego rodzie aż do śmierci ostatniego jego potomka, przechodząc od jednego właściciela do drugiego z zachowaniem zasad dziedziczenia przewidzianych w Ustawie z 16 lipca 1845 roku. W wypadku odziedziczenia majątku rodowego przez osobą niepełnoletnią, kuratela nad tą osobą oraz jej majątkiem ustalana jest zgodnie z odpowiednimi, ogólnymi przepisami dla tego typu kwestii. W wypadku bezpotomnej śmierci Aleksandra Bispinga lub w sytuacji całkowitego wygaśnięcia jego rodu majątek ordynacki, zgodnie z ogólnymi prawami dotyczącymi dziedziczenia majątków rodowych, przechodzi na jego krewnych oraz ich potomstwo i pozostaje w ich rękach aż do całkowitego wygaśnięcia linii rodowej każdego z nich, w następującym porządku:

Na rodzonego brata Aleksandra Bispinga, Jana, a po śmierci jego potomków, na ród drugiego brata Aleksandra Bispinga, Józefa. Po wygaśnięciu rodu trzech wspomnianych braci, Aleksandra, Jana i Józefa Bispingów, majątek rodowy przechodzi na ród ich siostry, panny Teresy Bisping. W razie bezpotomnej śmierci Teresy Bisping, majątek przechodzi na dzieci ciotek Aleksandra Bispinga, Gabrieli Włodek, a w dalszej kolejności Celiny Niezabytowskiej.

Po wygaśnięciu zaś ich linii, majątek rodowy powinien przejść na potomków rodzonego brata dziadka Aleksandra Bispinga, zmarłego Piotra Bispinga, w porządku zgodnym z prawem pierworództwa, tj. na dzieci Natalii, po mężu Kickiej, następnie na pannę Walerię Bisping, dalej na Rozalię, po mężu Wessel, a w końcu na Ludwikę, po mężu Mycielską.

Po zamknięciu się tego kręgu, w posiadanie majątku ordynackiego powinno wejść potomstwo rodzonych siostr wspomnianego Piotra Bispinga, również w porządku zgodnym z zasadą pierworództwa, czyli: wnuki Rozalii Bychowiec – tu według starszeństwa w rodzie, a mianowicie: dzieci Aleksandra, a po nich Adama Bychowca; po wygaśnięciu ich linii, dzieci rodzonych siostr tych ostatnich – Anny z męża Dziekońskiej, Teresy po mężu Arnold i Józefy po mężu Karwowskiej; i w końcu ród drugiej siostry Piotra Bispinga, Tekli po mężu Sieheń, tj. dzieci jej syna Tadeusza Siehenia.

W wypadku, gdyby majątek rodowy przeszedł, zgodnie z prawem dziedziczenia, na osobę nienoszącą nazwiska Bisping, obowiązkiem takiej osoby jest zwrócić się z prośbą o specjalne zezwolenie Jego Wysokości na przyjęcie przez nią, jako nowego właściciela ordynacji, nazwiska Bisping.

3. Po śmierci założycielek majątku rodowego Massalany, przechodzącego z rąk jednego właściciela na własność drugiego, zawsze jako jedna i niepodzielna całość, nie można oddać go pod zastaw żadnemu towarzystwu kredytowemu ani żadnej osobie prywatnej, czy też w ogóle pozbyć się go w jakikolwiek sposób lub obciążyć

długami, z wyjątkiem szczególnych przypadków omówionych w Ustawie z 16 lipca 1845 roku o majątkach rodowych.

4. Po śmierci założycielek na właściciela majątku ordynackiego nakłada się następujące obowiązki:

a) zmniejszyć powinności ciężące na chłopach pochodzących z tego majątku, na zawsze darując im wszystkim, z wyjątkiem zagrodników, jeden żeński dzień w tygodniu;

b) co roku w listopadzie wydawać chłopom zapomogę na opłacenie podatków państwowych, w wysokości trzech rubli srebrem na każde gospodarstwo chłopskie, z wyjątkiem zagrodników;

c) po śmierci każdej z założycielek umorzyć wszelkie długi należących do nich chłopów, zarówno w gotówce, jak i w powinnościach;

d) wnieść po śmierci Swieczyny do Grodzieńskiej Izby Opieki Społecznej sześć tysięcy rubli srebrem na rzecz chłopów, którzy przejdą od niej do nowego właściciela, a procenty od całości kapitału przeznaczyć na ich konieczne potrzeby;

e) doprowadzić do końca budowę cerkwi prawosławnej w majątku Dziewiątkowicze;

f) wybudować przy wiercieliskiej cerkwi prawosławnej oraz przy werejkowskim kościele rzymskokatolickim po jednym domu w celu utworzenia chłopskich szkół i domów opieki społecznej (każdy z trzema łózkami), dedykowanych chłopom i biednym;

g) przy wsparciu duchownego cerkwi w Mostowlanach wybudować dom dla kształcenia synów chłopskich we wsi Skroblaki;

h) utrzymywać już istniejący w majątku Massalany przytułek dla czterech potrzebujących obojga płci oraz stworzyć podobny w majątku Popławce.

5. Właściciele majątku ordynackiego zobowiązani są wypłacać rokrocznie:

a) 60 rubli srebrem litewskiemu konsystorzowi duchownemu, a wiercieliskiej cerkwi prawosławnej 20 rubli srebrem za odprawianie w każdy piątek w cerkwiach w Dziewiątkowiczach i wiercieliskiej modłów za duszę Aleksandra Swieczyna, natomiast w dniu rocznicy jego śmierci nabożeństwa żałobnego w cerkwi wiercieliskiej;

b) Grodzieńskiej Izbie Opieki Społecznej w celu zgromadzenia kapitału: po pierwsze 25 rubli srebrem na utrzymanie cerkwi Dziewiątkowiczach oraz dwóch pomników w majątkach Werejki i Wiercieliszki, a po drugie 30 rubli srebrem na utrzymanie kościoła werejkowskiego, wypełniając tym samym wzięty na siebie przez Aleksandrę Swieczynę obowiązek utrzymywania księdza, służącego w tymże kościele. W przypadku niewypełnienia przez duchowieństwo ciężących nań powinności, właściciel majątku ordynackiego ma prawo przeznaczyć wspomniane wyżej datki na inne cele dobroczynne, według własnego uznania;

c) po 150 rubli srebrem na utrzymanie każdej z utworzonych przy cerkwiach wiercieliskiej i werejckowskiej szkół chłopskich i przytułków, natomiast na kształcenie synów chłopskich w szkole chłopskiej w Skroblakach – 22 ruble i 50 kopiejek.

d) 300 rubli, rozdawanych w kościele werejkowskim w dwóch terminach – na Boże Narodzenie oraz w czasie Wielkanocy – jako zapomoga dla najbiedniejszych chłopów i innych osób, a ponadto kolejne 300 rubli srebrem wydawać 19 marca każ-

dego roku wszystkim rzeczywiście ubogim, przybywającym na modlitwę z innych miejscowości, przy czym każdy z nich powinien dostać nie mniej niż 15 rubli srebrem;

e) służącym z chłopstwa, którzy pracowali bezpośrednio u założycielek, wypłacać dożywotnio otrzymywane przez nich w tym czasie pobory, a pozostałym osobom, pracującym u nich jedynie na różnych posadach ekonomicznych, ale nie krócej niż 10 lat, wypłacać dożywotnio otrzymywane przez nich wtedy pobory; przy czym, pracującym u Aleksandry Swieczyny – połowę otrzymywanych poborów, służącym zaś przy Józefie Woyczyńskiej – pełną kwotę, jaka również powinna być przekazywana chłopu dworskiemu Janowi Wróblowi;

f) z pierwszych dochodów wypracowanych przez majątek ordynacki wypłacić 3000 rubli srebrem pannie Aleksandrze Łarionowej, a w przypadku jej niepełnoletności, kwotę tę należy wpłacić do towarzystwa kredytowego, aż do osiągnięcia przez rzeczoną pełnoletności.

g) szlachcicowi Franciszkowi Raciborskiemu dawać mieszkanie i wyżywienie oraz wypłacać mu do końca życia 150 rubli srebrem.

6. Właściciele majątku ordynackiego zobowiązani są, zgodnie z §17 Ustawy z 1845 roku, wносить przed upływem każdego roku do jednego z towarzystw kredytowych dziesiątą część dochodu z majątku w celu ustanowienia kapitału pomocniczego, w oparciu o zasady omówione w §41 Ustawy z 1845 roku o majątkach ordynackich. Kapitał ten, wraz z procentami, ma służyć jako gwarancja dla ustanowionych przez założycielki corocznych płatności.

7. Prawa wdów i dzieci właścicieli majątku ordynackiego Massalany określają §§ 47–50 Ustawy z 16 lipca 1845 roku o majątkach ordynackich. Senat Rządzący wyda odpowiednie rozporządzenie w celu ich dotrzymania.

Nakazuje się: Najwyższy rozkaz ten podać do powszechnej wiadomości oraz przekazać go tym, których wykonanie jego dotyczyć będzie, a mianowicie p[anom] Ministrom, naczelnikom poszczególnych wydziałów, głównym naczelnikom guberni oraz gubernatorom cywilnym, gubernialnym zarządom wojskowym i zarządom obwodowym, izbom sądów karnego i cywilnego oraz Sądom Sumienia; a także zawiadomić Świątobliwy Synod, wszystkie departamenty Rządzącego Senatu i Ogólne ich Zgromadzenia, do departamentu zaś ministerstwa sprawiedliwości wysłać kopię tegoż orzeczenia i wydrukować je w pierwszym dziale Zbioru Ukazów, wydawanym przez Senat Rządzący.

Dnia 5 października 1853 roku.

*Do wiadomości i wykonania.*

*Z najwyższego rozkazu.*

O zgodzie na ustanowienie przez radczynię stanu Swieczynę oraz żonę kamerjun-kra Woyczyńską ordynacji rodowej.

Pierwszy Wydział Trzeciego Departamentu.